

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
2.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2022/1014
Toplantı Tarihi/Sayısı : 28.12.2023/40
Karar Numarası : 2023/1155
Başvuran : M. A. A.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Diyarbakır 2 No.lu Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuranın tutulduğu ceza infaz kurumunda iki buçuk ayı aşkın bir süre boyunca günlük on saati bulan ve önceden haber verilmeksizin gerçekleştirilen su kesintileri sebebiyle temizlik amacıyla kullanacağı suya erişememesinin kötü muamele yasağına aykırılık teşkil ettiği iddiasına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle;

a. Diyarbakır 2 No.lu Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda 1/5/2022 - 18/7/2022 tarihleri arasında her gün on saate yakın devam eden su kesintilerinin meydana geldiğini, su kesintilerinin önceden haber verilmeksizin sabah namazı vaktinde başladığını,

b. Su kesintileri sebebiyle dini vecibelerini yerine getirmekte zorlandığını,

c. Kurumda enfeksiyon risklerinin arttığını, her gün birçok mahpusun kusma-ışhal şikayetiyle hastaneye kaldırıldığını, konuyu Kurum İdaresi ile görüştiklerini ancak sonuç alamadıklarını, iddia etmektedir.

3. Muhatap Diyarbakır 2 No.lu Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumundan alınan yazılı görüşte özetle; Kurumun kampüs içerisinde bulunması nedeniyle suyla ilgili istek ve şikayetlerin konuyla ilgili Diyarbakır Açık Ceza İnfaz Kurumuna iletildiği belirtilmiştir.

4. Diyarbakır Açık Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte özetle; buldukları kampüste iki etap ısı merkezi bulunduğu, ikinci etap ısı merkezinden 1 ve 2 No.lu Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumları ile 3 ve 4 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumlarına hizmet verildiği, bu ısı merkezine bağlı kurum sayısının fazla olması sebebiyle sıcak suyun kurumlara belirli aralıklarla dağıtıldığı, kurumların bazılarında önceden otomasyon sisteminin aktif olmaması ve arızaların ortaya çıkması sebebiyle günlük her kuruma ikişer saat su verilebildiği ancak yapılan çalışmalarla arızaların giderilmesiyle birlikte soğuk su kesintisi yapılmadığı, günlük altı-dokuz saat sıcak su verildiği ayrıca su kesintilerinin olacağı saatlerin kampüste bulunan

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

tüm kurumlara bildirildiği ve Diyarbakır Açık Ceza İnfaz Kurumu personelinin görevlerinde gerekli ihtimamı gösterdiği belirtilmiştir.

5. Muhatabın yazılı görüşüne karşı başvuran tarafından sunulan yazılı görüşte başvuran özetle;

a. Su kesintilerinin ve sıcak su sorununun devam ettiğini,

b. 1/5/2022 tarihinden itibaren her gün gerçekleşen su kesintilerinin yaklaşık 12 saati bulduğunu, sıcak suyun 11/7/2022 tarihinden itibaren birkaç gün hariç verilmediğini, 11/8/2022 - 15/8/2022 tarihleri arasında muayene edildiğini, su problemi nedeniyle vücudunda mantar oluştuğunu ve tedavi olmaya başladığını, iddia etmektedir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

6. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun "Kurumun görevleri" başlıklı 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde; "Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek" Kurumun görev alanları arasında düzenlenmiştir.

7. 6701 sayılı Kanun'un "Başvurular" başlıklı 17'nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında; "özürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği" hükme bağlanmıştır.

8. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "Karar türleri" başlıklı 65'inci maddesine göre; "Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir."

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

9. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

10. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır.

11. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 17'nci maddesinin üçüncü fıkrası ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin (AİHS) 3'üncü maddesi, herhangi bir sınırlama öngörmeksizin işkence, insanlık dışı ve onur kırıcı muamele ve cezaların yasaklanmasının mutlak mahiyetini belirtmektedir. Kötü muamele yasağının mutlak mahiyeti Anayasa'nın 15'inci maddesi kapsamında belirtilen savaş veya ulusun varlığını tehdit eden başka bir genel tehlike halinde dahi istisna öngörmemiştir. Aynı şekilde AİHS'in 15'inci maddesi benzer bir düzenleme ile kötü muamele yasağına ilişkin herhangi bir istisna öngörmemiştir (Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi [AİHM], Selmouni/Fransa, B. No: 25803/94, 28/7/1999, para. 95; Assenov ve diğerleri/Bulgaristan, B. No: 24760/94, 28/10/1998, para. 93.).

12. AİHM kötü muamele iddialarının uygun delillerle desteklenmesi gerektiğini belirtmektedir (AİHM, Klaas/Almanya, B. No: 15473/89, 22/9/1993, para. 30). Mahkeme, bir delilin değerlendirilmesinde “makul kuşkunun kalmaması” şeklindeki kanıtlanma standardını kabul etmektedir; ancak Mahkeme böyle bir kanıtlamaya yeterince güçlü, açık ve tutarlı çıkarsamalardan veya aynı biçimde çürütülememiş karinelere de varılabileceğini eklemektedir (AİHM, İrlanda/Birleşik Krallık, B. No: 5310/71, 18/1/1978, para. 161.).

13. Ceza infaz kurumlarında kötü muamele olarak kabul edilecek hususlar farklı şekillerde tezahür edebilir. Bunların birçoğu ceza infaz kurumu idaresi ve görevlilerinin kasıtlı davranışlarından kaynaklanabileceği gibi yönetsel hatalar veya yetersiz kaynaklar sebebiyle de ortaya çıkabilir. Bu nedenle mahpuslar için bir ceza infaz kurumundaki yaşam tüm yönleriyle değerlendirilmelidir. Ceza infaz kurumundaki yaşam, mahpuslara sağlanan malzeme ve imkânlardan, mahpuslar ve ceza infaz kurumu görevlileri arasındaki ilişkilerin genel durumuna kadar geniş bir alanda değerlendirilmelidir (Avrupa İşkence ve İnsanlık dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi [CPT], 2. Genel Rapor, Hapsedilme, para. 44.).

14. “Genel hijyenin sağlanması için her mahpusun, iklime uygun sıcaklıkta ve mümkünse her gün, değilse haftada en az iki kez (veya gerekiyorsa daha sık olarak) banyo veya duş yapabilmesi için uygun tesisler sağlanmalıdır.” (Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi [AKBK], Bakanlar Komitesinin Avrupa Cezaevi Kurallarına Dair Üye Devletlere Tavsiye Kararı, Rec(2006)2-rev, 1/7/2020, Karar 19.4.).

15. “Mahpuslar temiz içme suyuna her zaman ulaşabilmelidir.” (AKBK, Bakanlar Komitesinin Avrupa Cezaevi Kurallarına Dair Üye Devletlere Tavsiye Kararı, Rec(2006)2-rev, 1/7/2020, Karar 22.5.).

16. “Her mahpusun yararlanabileceği, yeterli banyo ve duş yeri bulunur. Mahpusların iklim koşullarına uygun, mevsime ve coğrafi bölgeye göre genel sağlığa uygunluk için gerekli aralıklarda, ılık bir iklim varsa haftada en az bir kez banyo veya duş olanağı sağlanır.” (Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, Mahpuslara Muameleye Dair Birleşmiş Milletler Asgari Standart Kuralları, 70/175, 17/12/2015, Kural 16.).

17. “Mahpusların kendilerini temiz tutmaları zorunludur ve bu amaçla kendilerine sağlıkları ve temizlikleri için gerekli su (...) sağlanır.” (Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, Mahpuslara Muameleye Dair Birleşmiş Milletler Asgari Standart Kuralları, 70/175, 17/12/2015, Kural 18.1.).

18. 29/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun’un “Hükümlünün beslenmesi” başlıklı 72’nci maddesinde “Hükümlüye ... sağlık koşullarına uygun, ..., yaş, sağlık, çalıştığı işin özelliği, dinî ve kültürel gerekleri göz önünde tutularak ... içme suyu sağlanır.” hükmü yer almaktadır.

19. Başvuranın bulunduğu Kurumda suya erişememesinin kötü muamele yasağına aykırılık teşkil ettiği iddiasına ilişkin olarak Diyarbakır Açık Ceza İnfaz Kurumu tarafından kurumların bazılarında önceden otomasyon sisteminin aktif olmaması ve arızaların ortaya çıkması sebebiyle günlük her kuruma ikişer saat su verilebildiği ancak yapılan çalışmalarla arızaların giderilmesiyle birlikte soğuk su kesintisi yapılmadığı, günlük altı-dokuz saat sıcak su verildiği ayrıca su kesintilerinin olacağı saatlerin kampüste bulunan tüm kurumlara bildirildiği belirtilmiştir. Başvuranın dilekçesi, Kurumların yazılı görüşleri ve ekleri ile başvuranın yazılı görüşü birlikte değerlendirildiğinde; başvuranın Kurumda su kesintileri yaşandığı iddiası reddedilmemiş, doğrulanmıştır. Bu kapsamda, başvuranın kaldığı Kurumda üç ayı aşkın bir süre açık bir şekilde zamanı belirtilmemekle beraber sabahın erken saatlerinden itibaren gündüz saatleri 10-12 saat soğuk ve sıcak musluk suyuna erişemediği diğer taraftan yeterli olacak şekilde günde 12-14 saat süreyle soğuk suya ve haftada bir saatten uzun süreyle sıcak suya erişebildiği anlaşılmıştır.

20. Anayasa Mahkemesi (AYM), bir muamelenin Anayasa’nın 17’nci maddesinin üçüncü fıkrası kapsamına girebilmesi için muamelenin asgari bir ağırlık derecesine ulaşmış olması gerektiğini değerlendirmektedir. Bu bağlamda muamelenin süresi, fiziksel ve ruhsal etkileri ile mağdurun cinsiyeti, yaşı ve

sağlık durumu gibi faktörler önem taşımaktadır (AYM, Tahir CANAN, B. No: 2012/969, 18/9/2013, para. 23.). AYM, başvuranın şikâyet ettiği tutulma koşulları ve süresi bakımından diğer tutuklu/hükümlülerden farklı olarak ruhsal açıdan daha ağır etkilendiğine ve uygulamanın asgari eşik seviyesine ulaştığına ilişkin somut bir veriye ulaşılması gerektiğini belirtmektedir (AYM, Ertuğrul AYAR, B. No: 2016/71478, 24/6/2020, para. 32.). Bununla birlikte, Anayasa Mahkemesi (AYM) de iddia edilen olayların gerçekliğini tespit etmek için soyut iddiaya dayanan şüphe ötesinde makul kanıtların varlığı gerektiğinden bir kanıtın ancak yeterince ciddi, açık ve tutarlı emarelerden ya da aksi ispat edilmemiş birtakım karinelere oluşabileceğinin ve bu hususlara ek olarak kanıtlar değerlendirilirken ilgililerin süreçteki tutumlarının da dikkate alınması gerektiğinin altını çizmektedir (AYM, Turan GÜNANA, B. No: 2013/3550, 19/11/2014, para. 33).

21. Ceza infaz kurumlarında mahpusların kişisel temizliklerini yapabilmeleri ve mahpuslar arasında hastalıkların yayılmasının engellenebilmesi için yeterli sürede ve miktarda soğuk ve/veya sıcak suya erişebilmeleri önem arz etmektedir. Konuyla ilgili olarak, başvuranın dilekçesinde Kurumda gerçekleştirilen su kesintileri sebebiyle enfeksiyon risklerinin arttığı ve her gün birçok mahpusun kusma-ışhal şikayetiyle hastaneye kaldırıldığı ifade edilmekle birlikte başvuran tarafından hastaneye kaldırılan mahpusların isimleri, sevk tarihleri vb. hakkında bilgi verilmemiş olup başvuranın mezkûr iddiası herhangi bir somut delille desteklenmediğinden soyut kalmıştır. Ayrıca, başvuranın Kurumumuza yaptığı 19/8/2022 tarihli ve 1239 kurum sayısı ile kayda alınan başvurusunda yüzünde ortaya çıktığını iddia ettiği mantar hastalığına kantinde satılan kalitesiz tıraş bıçağının sebep olduğunu iddia etmiştir. Diğer taraftan, başvurudan 23/8/2022 tarihinde alınan yazılı görüşte; başvuran, vücudunda oluşan mantarın yaşanan su probleminden kaynaklandığını iddia etmiştir. Başvuran vücudunda mantar hastalığı olduğuna ilişkin iddiasını herhangi bir somut delille desteklememiştir. Aynı şekilde yaşadığını iddia ettiği hastalığın kaynağı konusundaki ifadelerinin çelişkili olması, su kesintileri nedeniyle sağlık problemi yaşadığı ve mantar hastası olduğuna ilişkin iddialarını soyut bırakmaktadır.

22. Sonuç olarak, yukarıda sayılan gerekçeler bir arada değerlendirildiğinde, başvuru konusu ceza infaz kurumunda su kesintilerinin yaşandığı ancak bu kesintiler sebebiyle başvuranın suya erişememe süresinin işkence ve kötü muamele yasağını ihlal edecek asgari ağırlık seviyesine ulaşmadığı ve bu kesintiler sebebiyle sağlık problemi yaşadığı iddiasının ise soyut kaldığı anlaşılmıştır.

V. KARAR

A. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

28/12/2023 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ
Üye

e-imzalıdır

İsmail AYZ
Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Üye

e-imzalıdır

Ünal SADE
Üye